

Januar 1945.

Vår strid.

No ved årsskiftet har vi på skulefronten grunn til både å sjå attende og til å ta mål av stoda som vi ser henne framfor oss.

For 3 år sidan stod striden om Lærarsambandet, og lærarane vann. Set var den striden som skapte skulefronten, så han sidan har gått gjennom kvar bygd og by, over kvar einaste skule landet rundt. For 2 år sidan slost vi på ei ny mark, då barna skulle trugast og lokkast inn i ungdomsorganisasjonane til N.S. Den gongen kom foreldra med, skule og heim stod saman i ein seig, velskipa motstand, og mot denne våpenause vernemakta braut fienden saman i stormlaupet sitt.

Vi vågar ikkje seia at nasistane har vorti klokare av nederlaga. Men dei har vorti varsamare. Åtaka i det siste året har vori like kraftause som mislykka. Quislinglova om å konfiskere lærebøker, drukna i protestar, freistnadene med nasibøker i skulen er stogga, og kjøkkenrettskrivinga av 1941, som no har vorti innført 3 år på rad - vi veit sant å seia ikkje kor det har vorti av henne. - Samstundes er boikotten av postar etter avsette og arresterte lærarar halden oppe, N.S. - skulane sjuknar bort. Og dei som skal styre med skulane utover landet, held seg meir og meir til det dei greier bestsetja av lærarar og få dei fengsla, vise vekk elevar og heile klasser, leggje ned skular.

Etter kvart som striden på skulefronten nærast har stivna av til stillingskrig, har dei store Heimefront-sakene i stadig større mon vekt gaaum hos oss. I året som gjekk, vart vfreistnaden på å mobilisere norsk ungdom til vidare bruk i krigen og registreere norsk arbeidskraft til hjelp for fien den slått ned. Vårt offer til det har m.a. vori at undervisningen i mange av dei viktigaste skulane i landet har vorti øydolagd, - så med Universitetet, høgskulane, lærarskulane, ungdomskulane og ei mengd fagskular. For Norge vil krigskostnadene snautt verte så alvorlege og verke så langt på noko anna område som nott her. Men det viktigaste er vunni: at rekkjende er halve samla og ungdomen ikkje utlovert til eit misbruk som hadde ført til nokje verre ulykker for landet.

Om året 1945 veit vi at det etter alt å døme kjem til å setja oss på hardare prøver enn dei vi har opplevt til dessa. Utviklinga i den seinare tida tyder på det. Krigsføringa har kvest seg til, den indre motstanden - m.a. ved militært organiserte sabbotærtroppar - har vorti djervare. Eksplosjonsulykkene i Oslo og Bergen p.g.a. den ansynause vurdleysa hos tyskarane, bombeåttaka mot militære mål av våre allierte, deporteringa av alle Finnmarksfolk syner at vi når som helst kan koma opp i uventa katastrofehendingar. Styret for Heimefronten har gong på gong med alvorleg ettertrykk streka under at vareslet om total folkestreik i et gjeven kritisk stode or å ta boksta volog.

Det gjeld om å førebu og harda ungane medan vi har tid. Det kan ikkje nytte å sjå for langt fram, krigen er ikkje vunnen enno, han er tvort imot i veldig stiging. Både mentalt og reint praktisk må vi førebu oss på å ta imot og tala hards slag i det året som kjem. Det er vår fyrste oppgåve idag.

Måten å løyse henne på er at vi set oss sjelve og flest mogleg andre i aktivt arbeid, og organiserer dette arbeidet. For i organisering ligg den kraftigaste hjelpe til aktivisering. Flest mogleg inn i planlagt illoegalt arbeid! Det er dei tallause, utrøytande tonester som tel mest idag: sproie parolar, springe med meldingar, hjelpe med gode råder og praktiske råd. Kravet til kvar einaskild av oss er til siste slutt reint moralsk: Gjer du noko? Gjer du nok? Dei store stunder i vår historie opplevde vi når kvar mann kjende den plikta i seg som Carsten Anker gav uttrykk for i dessa orda: "Ferdrelandet har alt å krevja av meg, og eg er det alt skyldig."

Folk bur sproitt hor i lo'et, og det fellujamt med kår og interesser. Dei rådene som fanst før til å samle nasjonen og gje allsidig orientering,

Handelsskolene. Parolene til h. skole om at ingen gutt eller jente over 17 år må søke opptagelse ved h. skole i år (kveldskurser unntatt), og at den som alt er opptatt som elev må slutte straks, har virket meget godt. II. gymnasene i Oslo, Hamar, Drammen, Tønsberg, Sandefjord, Fredrikstad viser hel oppslutning om parolen. II. gymnasene i Kristiansand S. og Bergen har p.g.a. svak ledelse ikke fulgt parole, men det er grunn til å tro at de snart vil følge etter. Fra Stavanger og Trondheim ingen melding ennå. Ved en del h. skoler har politiet søkt å stanse elevflukten ved trusler eller arrestasjon av elever f. eks. i Halden, Sarpsborg, Sandefjord. Slike inngrep stadfester at parolen er berettiget og må følges overalt.

Handelshøyskolen i Bergen fikk i høst ordre fra kriminalpolitiet i Bergen om å sørge for at studentene måtte til samstrets åpning 1. okt. Ingen student møtte, alle fulgte parolen.

Sjømannsskolene har fått krav om å utlevere lister over årets elever til arbeidskontorene ved skolens slutt. Parolen om ikke å utlevere norsk ungdom til tysk tjeneste gjelder nå også disse skoler. Parolen er blitt sendt, og vi er sikre på at den blir fulgt!

De tyske NS-lesebøker ved Ullern skole.

Etter de voldsomme stormer ifjor høst, som kulminerte i arrestasjonen av lektor Thomas Bøe 9. nov. forlöp 2. skolehalvår vesentlig rolig hva tyskboke angår.

I løpet av sommerferien hadde rektor Waage imidlertid forberedt en ny offensiv. Han hadde tilsett 3 nye ansvikere, som ikke hadde de kvalifikasjoner man ellers krevor for slike stillinger, men som til gjengjeld hadde den rette politiske farge.

Første grunnklasse har 5 parallellklasser. Tyskundervisningen i disse ble fordelt slik at 2 av de nye NS-vikere fikk hver sin klasse, rektor selv en og NS-ektor Dalseng en, mens den 5. ble gitt til en skikkelig mann.

I skolens trykte bokfortegnelse var de tyske NS-lesebøker de eneste oppførte tyske lesebøker. Ikke desto mindre gikk den skikkelige mann straks i gang med Nidsens lesebok i sin klasse. I de øvrige 4 klasser så det fra først av ut til at elevene ville følge pålegget om å bruke den nye tyskboke for realskolen. Men i klasse Ib, som har en av vikarene til lærer, reis te der seg snart en opposisjon, som resulterte i at klassen unnlot å ta bok med seg til timene. Som følge av dette ble hele klassen utvist av skolen. Men denne temperamentsfulle handling skulle rektor Waage komme til å angre på; for nå våknet de slumrende samvittigheter i de 3 øvrige NSbetjente klasser. De møtte fram til tysktimene uten lesebøker, til slutt også i rektors egen klasse. Han reagerte påfallende mildt. Det antas at han imidlertid har fått et vink fra Dept. et om å slå til rettett. I den følgen de tid lyste det på skolegården tallrike bål; de tyske lesebøker ble revet i stykker og dels brunt, dels strødd utover.

Onsdag 18. okt. ble skolebygningen okkupert, og etter en liten ufrivillig ferie fikk skolen plass på Ullern universitet. I avtissmentet som innkalte elevene, ble det uttrykkelig sagt at alle de elever som ble innskrevet i høst, skulle møte fram. Dermed var utvisningen av klasse Ib faktisk opphevet. Rektor torde ikke nå lenger forlange at elevene skulle bruke de tyske NS-lesebøker. Isteden bestemte han at der skulle undervises uten lesebøker i førsteklasse, idet der utelukkende skulle drives med grammatikk og skriftelig.

Lektor Bøe har nå vært i fengsel i ett år, og har dermed utstått den straff han var dømt til. Han ventes friggitt med det første.

Lærerskolene. Tromsø: Alle skoler er stengt, også lærerskolens øvingskole. Etter forlydende skal tyskerne ha lovt at skolen ikke skal bli sprengt. Ved Levanger er det i år en 4. kl. på den 4-årige linje + 1., 2. og 3. kl. på den 5-årige linje. I den 4-årige-klasse skal det nå være 36 elever, der iblandt en på 54 år som er opptatt i 1. kl. 5-årig er det ca. 20 elever, i de to andre visstnok under 10. - Som nevnt i forerige nr. var rektor Almer Næss misfornøyd med karakterene i praktisk lærerdyktighet. Mot lærernes protest og uten å ha påhørt en eneste prøve foretok han så en tem

meilig omfattende revisjon av karakterene. 23. sept. sendte øvingsfærerne protestbrev til minister Skancke. På dette skriv er det visstnok enda ikke innløpet noe svar. En må håpe at protesten blir tatt til følge. Karakterer gitt av rektor på egen hånd, kan ikke bli gyldige i fremtiden. - Stord: Elve Lund Åndssvevskole i Fana er flyttet til Stord lærerskole. Elverum: Elverum lærerskole ble rekvirert av tyskerne 1. okt. De to 4-årige klasser som skole har får får f.t. bare teoretisk opplæring i en stue. I høst møtte bare 10 ver i 2. kl. på den 5-årige linje. 4 av disse kom ikke igjen etter høstferien. Etter rekvisisjonen av skolen, ble klassen overført til Levanger. Berg fulgte med hit.

Quisling har gitt en ny "lov" om opprettelsen av et Norges Næringsamband, den anledning har H.L. sendt ut dette direktivet, datert 3.11.1944:

SLÅ DET NED!

Norges Næringsamband er nylig blitt opprettet ved en quisling-"lov" den vanligste sorten, som skal gjelde uten hensyn til Grunnlovens bestemmelser. Ferrådene er ute med nye knep. Sambandet skal drive næringsgruppene inn i den full nazifisering: Bøndene, fiskerne, håndverkerne, industrien, handels- skipsfarten, transporten, bankene, forsikringsvirksomheten, hotellvirksomhet. Vi kjenner hensikten med slike samband. De skal gjøre folket til et effektivt og lydige redskap i nazistenes hender. Slik som i Tyskland! Der er arbeidsytelsen stor nok, og sett inn i en retning som bærer hovedstap i nasjonen. - Sambandet er et rent NS-tiltak som legger makten over næringslivet i hendene på en liten klikk av forredere som hele folket mistror og forakter. Derfor skal dette lumske forsøket slås ned! Enhver sann nordmann nekter å godta noe medlemskap i brennsjeorganisasjon eller forbund under Norges Næringsamband!

Det er nå mer enn 2 år siden Quisling gjorde sitt første fornyelses- bandsforsøk med lærerne. Han brukte de hardeste midler og fikk hjelp av tyskerne - vi husker Kirkenesferden. Men han knakket ikke motstanden!

Næringsambandet skal skaffe quislingene verdige summer gjennom kontingenten. Men først og fremst skal det brukes til å registreere arbeidskraften i de forskjellige yrker til fiendens side. Tyskerne trenger folk til krigen og til sine krigsviktige tiltak. Quisling luror stadig på en anledning til å mobilisere de beste årsklasser. Den hissigste propagandaen i folkebladene med begivenhetene i Nord-Norge viser hva han sikter imot. Mobiliseringsstrusselen er i øyeblikket farligere enn noensinne.

Vår ungdom har nylig vist hvordan quislingenes planer skal slås ned. V de 80 000 i alderen 21-23 år som ble innkalt i vår, har nekthavarna b fått tek i 300 hittil! Den sikre kurs som ungdommen har holdt, forplikter alle nordmenn til å ta like klart standpunkt. Ingen skal våge å svike dem! Heimefronten krever at de grupper som rømmes av den nye lov, yter like høringslås motstand som andre grupper. For dem, og viser samme ranke holdning som vår ungdom. - Nå gjelder det disiplin framfor alt. Gitt ordre skal følges uansett personlige offrer! I situasjonen idag skal hver mann kjenne at han er under oppsikt, og den som ikke følger parole, skal stampes som sviker mot sin stand og mot sitt land! Samhold er det beste vern og det skarpaste våpen vi har - idag som før.

P. ROLER SOM SKAL FØLGES:

1. Ingen svarer på brev fra eller sender brev til Sambandet eller underavdelinger.
2. En unngår å la sin bedrift registrere, og nekter og hindrer all registrering av arbeidere og funksjonærer til bedriften.
3. En betaler ikke kontingent, heller ikke avgift til hjelpefondet, men legger alle krav om innbetaling til side og lar seg pante.
4. Ingen tar imot verv eller stilling i Sambandet.

Forøvrig gjelder følgende: Søk råd på rette sted! Sørge for økonomisk støtte til dem som kommer i vanskeligheter under kampen!

VÅR STERKE! GJØR ANDRE STERKE!

Et godt råd til oss alle: "Du skal ta den risiko som er nødvendig for å løse din oppgave; men bruk all din omtanke for å gjøre risikoen minst mulig. Vår ikke nysgjerrig eller løsmunn. Mange tusen gode nordmenn sitter i dag i fengsel p.g.a. unyttig snakk."

har nasistane rivi til seg. Dei rår åleine over presse og radio, dei har monopol på å halde møte og drive lagsarbeid, dei har hird og løynleg politi ut og driv sensur og terror. Likevel vil folk ikkje ha noko med quislingane å gjera. Men her er fare for at sjelve samfunnstanken skal veikna i denne skoten på frisk luft og fritt samarbeid. Slik vil nazistane gjerne ha det og, for dei veit at usemje på Heimefronten gjev sigeren åt dei. Vi merkar att serleg illviljen mellom land og by får rikeleg næring no i okkupasjonstida. Det er alvorleg fare på ferde om slikt får breie seg; det kan verte til ulykke for landet no i krigstida og i lange tider seinare.

Denne tendensen til oppløysing må lærarane arbeide imot av all sin hug og dug. Her har vi den andre store oppgåva vår idag. Fyrst og fremst må vi til alle tider og til alle sider banke inn i folk kva parolane har å seia, og kva samfunnsdisiplinen krev idag, - anten det gjeld svartehandelen, støleik mot nasistane, hjelp til landsmenn i naud og fare, eller dei harde taka som kan koma: folkestreiken, frigjeringskrigen med våpen i hand.

Skulefronten er van med å lite på sine folk, og gjer det idag tryggare enn nokon gong før. Vi veit at lærarane utotter bygdene har dei vandaste kår å arbeide under. Dei bur ofte einbølt, og får meldingane seint, dei står i ei særskild utsatt stode og har få å samrå seg med. Gjennom "Norsk Skole" vil skulefronten gje all den hjelp han kan, og prøve å nå ut til dei 6000 skulekrinsane og dei 9000 kollegaene utover bygdene.

Vi helsar kvarandre vel møtt til ny hard strid for eit fritt, folkestyrt Norge. Anten striden vert lang eller stutt, skal vi halde han ut. Ver sterke og gjer andre sterke!

Kalnes landbrukskole, Setfold, ble blokkert i høst fordi den hadde gått med på å begunstige frontkjemper ved opptaking av nye elever, - det vil si: godt kjent at politiske kvalifikasjonar skal gå foran de faglige. Som gode nordmenn fulgte alle elevene parolen og forlot skolen. Skolestyreren, NS-Kullerud, angav da ordføreren for elevene og fikk ham arrestert. Den unge mannen sitter framleis på Bredtvedt.

Nå rykket NS-fylkesmannen i marka. Han og formannen i overstyret, NS-Kasega ført ut en falsk parole. Derpå skrev de et herlig brev til hver enkelt elev, hvor de i en flom av skjellsord får sagt at om ikke elevene er tilbake på skolen innen en kort frist, skal det gå dem ille, - de skal ikke få begynne ved noen annen skole i heile landet. Fylkesmannen gjentar heile registeret av skjellsord og trusler i pressa også, og til landbruksrådene sender han ei liste over alle de gjenstridige guttene på Kalnes: de må ikke få komme inn noen steder.

Så skjer det sørgelige at lærerne på Kalnes svikter sine egne elever. I brev av 27. des. rår de foreldrene til å sende elevene tilbake til skolen over nyttår, for fylkesmannen har nådigst "lempet på restriksjonene" så guttene kan få begynne igjen. Sånn mener Kalnes-lærerne at man fører kampen i dag: nazistene trampor på lov og reglement, arresterer elevenes tillitsmann, skjeller og truer. Og så gir lærerne seg, mens foreldrene og elevene holder ut! Av samtlige elever ved skolen, over 100, meldte bare 14 svake sjeler seg tilbake etter nyttår. De fikk prompte beskjed fra skolen om at de bare kunne holde seg hjemme, det ble ingen skolegang på Kalnes med det første.

Men til våre lærerkolleger på skolen har vi lyst til å si: dere er redder nær en NS-styrer i lærerråd truer med visse "øyeblikkelige konsekvenser" for dere sjøl om ikke skolen kommer i gang. Men er dere ikke redder for å bryte den nasjonale fronten idag og handle stikk imot gitt parole? Det hunder stundom i denne tida at lærere får ta lærdom av sine elever!

To lærere i Lier har søkt de nasistiske skolemyndigheter om lønnstillegg for 1943. Solvsagt søker ingen god lærer de nåværende "myndigheter om noe slags lønnstillegg.

Vi minner om at NS-rettakrivningen fra 1941 ikke skal taes i bruk.

Norsk Skole. Det har vært nevnt at stoffet i forrige nr. til dels var vel kjent for enkelte lesere, særlig i Stor-Oslo. Vi viser til slutten av spissartikkelen i dag. Her er tusenvis av lærere i landet som ikke ser annen illeggal avis enn Norsk Skole. For dem er kanskje ikke stoffet så velkjent! - Bladet vil heretter komme noe oftere enn i forrige halvår. Neste nr. vil bl.a. inneholde enaktuell artikkel av en utenbys kollega, foruten meldinger og rapporter

Munch skole i Bærum. Denne skolen har etter at flukten fra Stabekk k. h. naziskolebegannte, vokst betraktelig, slik at den er blitt en torn i øiet på de s. k. myndigheter. I over et år er det flere ganger blitt forsøkt å få den stengt ved rekvisisjon både fra Bærum kommune og N. S. Da en ikke fant noe lovlig grunnlag for stengning, grep til slutt fylkesfører helm inn, og skolen ble stengt av statspolitiet en tid før jul. Dermed er aksjonen mot de høyere skoler i Bærum avsluttet. Resultatet er enestående. Væren 1942, da ministerpresidenten begjærte Stabekk skole med sitt besøk, hadde de høyere skoler i Bærum ca. 1000. No er elevtallet vel 30. Disso går ved Stabekk skole og betjenes 16 lærere. Faliittboet bestyres fremdeles av rektor Norberg, som forståelig nok, skal ha trukket seg til privat livets fred. Hans medkjemper, Asbjørn Strand, derimot har trukket seg nærmere læreren og bor på Bygøy. På grunn av "sine gjøremål" har han måttet frasi seg vervet som skolestyrets formann i Bærum. Overlærer Sæther er satt inn som erstatning. Det er forøvrig bemerkelsesverdig at Strand, egentl., som en belønning for sin "innsats" i Bærum, har fått oberstløytnants grad og er fryktelig fin, idet en må gå igjennom flere forverelser før en kommer inn til den forhenverende læreren fra Bærum - som strek til lærerskole-

Avsatte, arresterte, deporterte kolleger.

Vi fortsetter listen fra tidligere nr. Vestagder. Arresterte: sk.styrar @. Solstad, arr. feb. 1943, Hans nærmeste har siden ikke hørt eller er. Lktr. Alf Fosdahl, lr. Karl Fosdahl, Flekkefjord. Lr. K. Hegland, Foda, i Tyskland. Rogaland: Helleland: G. Mydland, arrestert. Hetland: lr. L. Bakke, Brigt, Åksnes, arrestert. Lr. M. Vølstad i Tyskl. Lund: Frk. Lisebeth Kjellsvik arrest. Sandnes: Astrid Svendsen arrest. Stavanger: Frk. Liv Godal, fru Dagny Venmestad, Peder R. E. Pedersen arr. I den høgre skolen: Frk. Gudrun Hjort og lktr. Olav Røyne arr. Bernt Øvergård Øvregård i tyskl. Strand: lr. I. Fiskå i Tyskl. Time I. Skæveland i Tyskl. Gudbrandsdal. Dovre: S. Rudin i Tyskl. Vågå: I. Ryen på Grini. Sal: Joh. Kvåle avsatt fra 1/1 43, Men fra 1/1 44 har han etter oppfordring fra foreldrene ved Otta skole holdt skole igjen med de gamle klassene sine. Han hadde tilbud fra skolelederen om konstitusjon i posten sin, men krevde å få igjen posten sin helt og fullt som før. N. S.- foreldre var også med på oppfordringen til Kvåle. Det var ikke vikar å få med skikkelig utdanning. Vågå: M. Høgåsen avsatt 23. 12 41, arr. 2 ganger, nå utvist. Gausdal: N. Nordal på Grini. Asbj. Bøe i Tyskl. siden 1942. Arendal distriktet: tilleggsliste. Sk.st. G. Guttormsen og sk. Possesstøl på Grini. Lr. L. J. Berland og H. Guttormsen i Tyskl. den siste har vært arr. siden aug. 1940 vikar V. Myra Sk.Ø. Moland, A. Vatne arr. lr. Ottosen frigitt 19. jan. i år andre steder: Luster: lr. Sigurd Fjøsne arr. i sept. Han lå syk da politiet kom, og de reiste med ham i en korg. Mysen: Lr. Offerdahl, lktr. A. Dahl, prost O. Høie (ved reslek.) arr. L. Lika så lr. Nordbye, Grue Pinnskog- lr. Berlaug og Skram og rktr., Fonnun, Hønefoss- lktr. Astrid Wiborg, Ski- lktr. H. Bovim, Kr. gym., Oslo, i Tyskl.- lktr. Sig. Hillesund, Mandal sitter på Berg dømt på 5 år - lr. G. Valterud, Trøgstad, er sluppet ut fra Berg og avsatt. Lr. Karl Nordahl, Rakkstad, avsatt lktr. Th. Bøe, V. Aker, fengslet 1/2 år for tysk boka, ble frigitt før jul. Lktr. Rudberg, Hamar, på Grini- I Oslo er lærerinnene Martha Frette ved fortsettelses skolen og Karveig Ånnerud arr. og ført til Grini. Kristiansand- I slutten av jan. ble alle lærerne ved handels gym arr. og satt inn på arkivet. Senere ble også lærerne ved handelskolene tatt. I februar ble 14 lektorer ved katedralskolen arrestert.

Rapport fra Trøndelag. Fagngsløde lærere: Arne Tangen, T. heim, Helge Grevskott, T. heim, Gunnar Reppe, T. heim, Håkon A. Odd Christiansen, T. heim, Arne Moksnes, Skogn, Kristian Øvernes, Skogn, Leif Kvål, Stjørdal, Olaf Huseby, Stjørdal, Einar Wegård, Verand, Birger Bergem, Malm, Kr. Harmer, Frøya, Erling Høglo, Brattsberg (3mdr.) Åsmund Knotten, Mærøy, Per Sæther, Nærøy, Johan Moe, Vikna, Eleiscus Åsgård, vikna, Fredrik Hofset, Vinje.
Avstte lærere: Cand. fil. Kjenndstad, T. heim, nå ved Strindd komm. høgre Almenskole, Cand fil. Håkon O. Christiansen, T. heim. Frk. Tora Dæe, T. heim, Arne Moksnes, Skogn, Kr. Kr. Aurnes, Skogn, Mjøkalid, Skogn, sk. best. Blanes, Namsos, Peter Rønning, Namsos, Sk.best. Hofset, Verdal, lr. Spilde, Verdal. Sk. insp. Sannes, egVerdal, lr. Hofstad, Verdal, lr. Mjelde, T. heim, lr. Aune, Steinskjær.

Hordaland fylke.

Avsatt: Lærer S. Bolstad, Evanger Framhaldsskole, Lærerne Brown og Stafnes Odda, Lærer Flornes, Tysnes.- Ved Stord lærerskole Rektor Eskeland, lektorene Johann s Hovro og Hauge og lærerinnene H. Bysheim, Laksevåg, lærerinnene Gunvor Tuft, frk. Strand, fru Hopland, og lærer Mons Opedal, Fana Lærerrinnen Borghild Fedde, Meland husmørskole, lærerinnene Anna Teigeland og lærer Adolf Anderson Haus og lærer Solhus, Bruvik.
Arresterte: Lærer Ander Ask, Fjell og lærer Otterstad, Luksevåg i T. land. Lektorene Spening og Wold offiserer i Tyskland, lærer Engeseter, Frekkhaug Ungdonskole.

Sogn og Fjordane Fylke:

Lærerinne Marie Torp, Høyanger, avsatt, Astri Passane, Bremanger, arr.ca. 1 år, nå fri, men avsatt. Lærer Nils Dale, arrestert.

-o-o-o-o-o-o-o-o-o-

Til Norges ungdom og deres foreldre.

PASS OPP FOR "AT".

"Klokken er 5 minutter på 12--"

Vi er kommet inn i de siste og hardeste månedene av verdens krigen. Det tyske sammenbrudd er nær. Her i Norge er terroren øket voldsomt etter nyttår. Bunkers, skyttergraver og piggrådsperringer viser at tyskerne forbereder seg på krigshandlinger i byer og bygder landet over. Våre hjemmestyrker, som hører under den allierte overkommando, står ferdigorganisert og er begynt å bite kraftig fra seg. Når tiden er inne, venter det hjelp utenfra. Vårt sterkeste sivile våpen, total folkestreik, vil bli satt inn når situasjonen krevor det. Vi nå forberede oss at sluttkampen også her i Norge blir hemsynsløs og forvirret.

Det er det blanke vanvidd

idenne situasjon og sanne norske gutter og jenter i militære leirer. Krigen kan komme til å rase like i nærheten, dermed blir disse leirene krigsmål, og tyskerne vil sikre seg vår beste ungdom som fanger og gisler. Hold det høyere befal i At tilhører NS - partiet, og ingen skal tvile på at ved væpnet oppgjør vil AT-jentene og guttene satt inn i tjeneste for tyskerne og quislingene, Blø bl.a. i forpleiningstjensten og ved lasarettene. De vil bli tvunget til å gjøre innsats på fiendens side i den farlige sluttkampen. Tenk deg din egen datter og sønn i den stilling!

Foreldre, slå ring om vår ungdom! Norske gutter og jenter, nekt AT i år!

H o l d s a m m e n !

Slå ned den nazistiske AT i år. Parolen er: ~~Slå ned den nazistiske AT i år!~~
 Ingen møter til sesjon eller tjeneste, hverken jente eller gutt!

10+2

1. mars 1945.

Mappe 65
 Ekspl. S.
 Dato 1.3.45
 A-15226/45.
 L.nr. 6296

Bønder og byfolk.

I den åndelige forsvarskamp som det norske folket har ført mot nazistisk innblanding og inntrenging i vårt samfunnsliv, har bøndene stått mer i bakgrunnen enn flere andre samfunnsklasser. Kampen har ikke rykt dem slik inn på livet som tilfellet har vært med åndsarbeiderne, og de har vel heller ikke i den grad hatt følelsen av at våre åndelige interesser var truet. Bøndene har dertil på mange måter hatt en begunstiget stilling under okkupasjonen, en begunstigeelse som har vært bevisst politikk fra tyskernes og de nazistiske myndigheters side. For bøndene er krigsviktige! De skal levere matvarer, for og materialer, de er nyttige melkekyr. Det har da heller ikke manglet på smiger, felte fraser og svulmende adjektiver når bøndene har vært behandlet i nazipressen. De er gjåve, trauste, kloke og fromme, heter det; de er hjørnesteinene under samfunnet. Ikke mange jøssinger der i gården, nei.

Men i det store og hele har nok denne storokurtisen vært mislykket; har vært steinhogg. Enkelte svake, troskyldige eller misnøydde sjøler har nok latt seg lokke på agnet. Allerede før krigen var det jo økonomisk vanskelig stille bønder som hadde fått en viss interesse og sympati for nazismen som de mente betydde frelsen fra det økonomiske trykket, mens de ikke hadde forutsetninger for å gjennomskue systemet og se farene ved det. Det er da naturlig nok særlig kriserammede bygder som kan oppvise noe som kan kalles tilslutning til bevegelsen.

Da krigen kom til landet, og vi fikk se nazismens sanne ansikt på nært hold, reagerte bøndene stort sett på samme måte som de andre befolkningslag. De reiste seg til motstand, i avsky for vold og overgrep. Og selv blant dem som tidligere hadde hatt nazistiske sympatier, vendte mange seg bort og avsvor nazismen og alt dens vesen.

Innstillingen til nazismen og nyordningen er således, iallfall i det ytre, den samme i bygdene som i byene. Antall tilhengere skifter nok litt, noen prosent med smått og stort i somme bygder, mens de i andre må regnes i promille. Det fins jo bygder der det ikke har kunnet oppdrives hverken ordfører eller lensmann, så de har måttet ta til takke med importerte varer.

Men når det gjelder å bedømme befolkningens holdning under okkupasjon fins det forhold som ikke lar seg beregne ved hjelp av tall og statistikk. Det blir et spørsmål om folks hele handel ogandel i forhold til landsmenn, til tyskere og nazister. Å prøve å berlike seg på andres bekostning er forkastelig i alle høve; å utnytte landsmanns nød i en vanskelig tid er en forbrytelse, ja det er landsforræderi. Og med hensyn til å lindre landsmanns nød har holdningen vært forskjellig i de enkelte bygder og hos de enkelte bønder. En har kunnet finne gledelige eksempler på offervilje, hjelpsomhet og mot. Men en har desverre også sett eksempler på det motsatte. For de typiske svartebørsbøndene er det vanskelig å finne unnskyldninger. Og de verste av dem er de som i ly av mørket har innfunnet seg med sine lass ved tyske forlagninger og falbudt sine varer der. De er en skam for sin stand, og deres handlinger fordømmes av alle gode nordmenn.

Det er vesentlig svartebørshandelen som har ført til at mange byfolk i disse trengselsårene har fått en bitter innstilling til bondestanden. Men det er all grunn til å prøve å være rettferdig i sin dom over bøndene. Ikke minst av hensyn til etterkrigstiden bør en vokte seg for å skjære alle over en kam. I de siste årene før krigen kunne en merke en økende sans for betydningen av et godt samarbeid mellom by og land. At et slikt samarbeid vil bli enda mer nødvendig etter at landet er blitt frigjort og alle evner og krefter må settes inn for gjenoppbyggingen, skulle være selvfølgelig.

De byfolk som er snare og skråsikre i sin generelle dom over bøndene, burde kalle fram igjen i minnet bonden fra førkrigsårene og prøve å finne

ut om de verdsatte hans yrke etter fortjeneste. Det ville vel heller ikke være av veien om byfolk tenkte litt over sin egen handel ogandel, spesielt i sitt forhold til det vi kaller livsformødenheter, om de alltid har behandlet og verdsatt disse varene riktig, og om de nå under krigen en alltid har opptrådt korrekt overfor bøndene.

Bøndene på sin side ville også bare ha godt av å la tanken gå tilbake til årene like før krigen. De ville da huske at de økonomiske forhold slett ikke var så verst her i landet, at det var oppgang og framgang på mange områder. Kunne de dertil skaffe seg større innsikt i økonomiske og sosiale problemer, ville de kanskje også komme fram til et mer nøkternt syn på de såkalte bynæringer.

De retningslinjer som H.L. (bondegruppen) sendte ut i høst, ble sikkert mottatt med tilfredshet av alle rett-tenkende bønder, og de gav nok også griske svartebørsbønder noe å tenke på. Det var jo ikke rimelig at bøndene skulle levere alle sine varer til maksimalpriser, som for enkelte varer er uforholdsmessig lav. Hver grensen skulle trekkes, var ikke alltid så godt å si. I mange tilfelle er vel prisen blitt bestemt av kjøperen. Svartebørsoppkjøperne fra byene har en stor del av skylden for de usunne forhold på jordbruksmarkedet. Bøndene har hittil latt seg friste til å levere varer en gros til høystbydende. Forsvares kan naturligvis ikke denne trafikken fra bøndenes side heller; den vitner i hvert fall ikke om patriotisk sinnelag.

Så har vi de bønder som av engsteligheit eller andre ugyldige grunner har vært pinlig nøyaktige med å overholde "myndighetenes" bestemmelser om leveranser o.l. Deres "loyalitet" har gått så langt at de har latt seg premiere for leveranser utover den fastsatte kvote, idet de ikke har vært oppmerksom på eller brydd seg om at de derved har holdt unna livsviktige varer som kunne komme trengende landsmenn til gode.

En helt annen ting er det at bøndene av frykt for å bli angitt kvir seg for å selge varer til fremmede folk som kommer etter landeveien. Mange gir heller bort en liter melk eller et stykke smør istedenfor å risikere en anmeldelse. Det er nødvendig å vise forsiktighet i disse tidene, men det gjelder i særlig grad løsmunnethet; som kan bringe gode landsmenn i fare. Hverken bygdefolk eller byfolk har i denne henseende vært forsiktige nok. Vi skal forøvrig være oppmerksom på at det isolerte liv som leves i mange norske bygder, har gjort det vanskelig for folk å holde seg orientert om det som skjer, så de kan se hvor landet ligger. Men nå gjelder det mer enn noensinne å holde rene linjer og klare front. Nå, da sluttkampen nærmer seg, må vi alle, både byfolk og bønder, være oss våre plikter som nordmann bevisst og villig følge ordrer og paroler fra Hjemmefrontens ledelse, så vi hver på vår plass kan tjene frigjøringsverket.

Munch skole i Bærum. Denne skolen har etter at flukten fra Stabekk k.h. naziskole begynte, vokst betraktelig, slik at den er blitt en tomt i øyet på de s.k. myndigheter. I over et år er det flere ganger blitt forsøkt å få den stengt ved rekvisisjon både fra Bærum kommune og N.S. Det er ikke fant noe lovlig grunnlag for stenging, grep til slutt fylkesfører Holm inn, og skolen ble stengt av statspolitiet en tid før jul. Dermed er aksjonen mot de høyere skoler i Bærum avsluttet. Resultatet er onestående. Våren 1942, da ministerpresidenten besøkte Stabekk skole med sitt besøk, hadde de høyere skoler i Bærum ca. 1000 elever. Nå er elevtallet vel 30. Disse går ved Stabekk skole og betjenes av 16 lærere. Fallittboet bestyres fremdeles av rektor Norberg, som forstælig nok, skal ha trukket seg tilbake til privatlivets fred. Hans medhjelper, Asbjørn Strand, derimot har trukket seg nærmere Føreren og bor nå på Bygdøy. P.g.a. "sine gjøremål" har han måttet frasi seg vervet som skolestyrets formann i Bærum. Overlærer Sæther er satt inn som orstatning. Det er forøvrig